TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ'NİN AĞAÇ-SEN SENDİKASI

28 Ekim 2026

Yıldırım Koç

Türkiye sosyalist/komünist hareketinin sendikalarla ilişkileri tarihinde en çarpıcı örneklerden biri, Türkiye Komünist Partisi'nin kontrolü altındaki DİSK yönetiminin, DİSK üyesi ve M.A.Aybar'ın Sosyalist Partisi yandaşı Cenan Bıçakçı'nın başkanlığını yaptığı ASİS Sendikası'nın karşısında 1976 yılında Ağaç-Sen isimli bir sendikayı kurması ve desteklemesidir. Ağaç-Sen, DİSK'in İzmir bölge temsilcisi ve daha sonraki yıllarda TKP üyesi olduğu açıkça belirtilmiş olan Cemal Kıral tarafından kuruldu. Ancak bu sendikanın daha kuruluş sürecinde ortaya çıkan belgeler, sendikanın niteliğini açıkça gösterdi. Ağaç-Sen, özellikle DİSK yönetiminin DİSK'in 22-26 Aralık 1977 günleri toplanan 6. Genel Kurulu'nda değişmesi sonrasında, önemli bir varlık gösteremedi.

Ağaç-Sen'in Kuruluşu

Ağaç-Sen 1976 yılında kuruldu. Kuruluşundan kısa bir süre sonra, TİP'lilerin yönetimindeki *Yürüyüş Dergisi*'nde "DİSK, DİSK'e Karşı Örgütleniyor" başlıklı bir yazı yayımlandı. Bu tarihte Türkiye Komünist Partisi ile Türkiye İşçi Partisi arasında önemli ayrılıklar ve çatışmalar yaşanıyordu. Yazıda, Ağaç-Sen'e ilişkin ciddi iddialar yer alıyordu:

> "Yeni Sendikalar
>
> "İzmir Bölge Çalışma Müdürlüğü Türkiye İşçi Partisi'nin alt katında. TİP'li sendikacılar sık sık gider gelirler, işleri gereği. Çalışma Müdürlüğü'nün ilan tahtasında yeni kurulan iki sendikanın anatüzükleri asılı bugünlerde. Aynı daktiloda yazılmış, aynı teksir makinesinde basılmış tüzükler. İşkollarının özelliğinden gelen ayrıntılar hariç, tüzük maddeleri de aynı. Birincisi Beton-İş. İkincisi Ağaç-Sen. Türkiye Ağaç ve Ağaçtan Yapılan Eşya Sanayii İşçileri Sendikası. Kurulu bulunduğu işkolu numarası 9. Adresi, Cumhuriyet Bulvarı, No.6, Kat 6, Konak, İzmir. Adres DİSK 3üncü Bölge Temsilciliğinin adresi. Kurucudardan Fuat Gerçek, Efe Tarım işyeri temsilcilerinden. Emrullah Köker Maden-İş 3504 no.lu lokal başkanı ve Dizelsan işyeri baştemsilcisi. Basri Çavuşoğlu aynı işyerinde temsilci. Osman Sarıyata Metaş Metalurji Fabrikası temsilcilerinden. Bunların hepsi 16 Eylül direnişi nedeniyle işten atılan işçiler. Halen Maden-İş'ten yardım aldıkları biliniyor. Yedi kurucudan beşi, Zühtü Can isimli bir kişinin yanında marangoz olarak beyan edilmiş. Can'ın işyeri Kapılar 1250 Sok. 98/2 numarada küçücük bir işyeri. Yılların metal işçileri böylesi bir işyerinde olsa olsa marangoz çıraklığına başlamışlardır. 16 Eylül Direnişinden sonra işten çıkarılan işçilerin örgütlenme işlerinde çalıştırılacakları açıklanmıştı. Kemal Türkler tarafından. Anlaşılıyor ne demek istediği.
>
> "Bu konuda bir şeyi daha eklemek gerekli. 9 numaralı işkolunda DİSK'e bağlı ASİS var: DİSK 3üncü Bölge Temsilciliği tıpkı Keramik-İş'e karşı kurulan Beton-İş olayında olduğu gibi şimdi de ASİS'e karşı Ağaç-Sen'i örgütlüyor.
>
> "Ne denir, Tanrı, DİSK'i DİSK üst yönetiminden korusun." (*Yürüyüş*, sayı 89,21.12.1976)

Yürüyüş'ün 21 Aralık 1976 tarihli sayısında yer alan bu yazıya, Ağaç-Sen'in kuruluşunda katkıda bulunduğu ileri sürülen Zühtü Can'dan önemli bir açıklama geldi. Yürüyüş, bu açıklama öncesinde, aşağıdaki bilgiyi verdi:

> "AÇIKLAMA: DİSK; DİSK'E KARŞI ÖRGÜTLENİYOR.
>
> "*Yürüyüş*'ün geçen sayılarında DİSK 3. Bölgesinin DİSK'e karşı sendika örgütleme konusundaki çabaları üzerinde duruldu. Keramik-İş'e karşı Beton-İş, ASİS'e karşı Ağaç-Sen adlı sahte sendikaların burada organize edildiği yazıldı. Geçen haftaki *Yürüyüş*'te Eylül direnişinde işten atılan yılların metal işçilerinin bir anda marangoz yapıldıkları ve Zühtü Can isimli bir marangozun yanında çalışıyor olarak gösterildikleri anlatıldı.

"*Yürüyüş* İzmir Temsilcisine ilginç bir ziyaret oldu geçen hafta. Ağaç-Sen kurucularının yanında çalışıyor olarak gösterildikleri marangoz Zühtü Can, *Yürüyüş* Yazı İşleri Müdürlüğü'ne yazılmış bir açıklamayı temsilcimize verdi. Açıklamadan önce Zühtü Can'ı tanımakta yarar var:

"Zühtü Can yıllardır işçi sınıfının bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinde yer alan bir emekçi. 1965 yılında TİP'e üye olmuş, çeşitli kademelerde görev almış. 1969 seçimlerinde, görev bildiği için partisinden milletvekili adayı olmuş. Seçim propagandalarında sosyalizmin propagandasını yapmış. Partisine bağlılığını da sonuna kadar korumuş. TİP 1971'de kapatıldığında hâlâ 'Parti üyesi olmanın onurunu taşıyormuş.' Bugün de TİP'in bir sempatizanı.

"Beton-İş ve Ağaç-Sen olayları *Yürüyüş*'te yazılınca sendikal çevrelerde haklı bir tepki gördü. Bu tepki üzerine DİSK Bölge'deki DİSK üst yönetiminin uzantıları ve 'eğitim uzmanı' Cemal Kıral bu örgütlerle uzaktan yakından ilgileri olmadığını açıklamaya özel bir gayret gösterdiler. Zühtü Can'ın açıklaması bu 'gayreti' açığa çıkarması açısından ilgi çekici. Açıklamayı, okuyucularımıza aynen sunuyoruz." (*Yürüyüş,* sayı 90, 28.12.1976)

Zühtü Can'ın *Yürüyüş*'e ilettiği açıklama, Ağaç-Sen'in kuruluş sürecini ve bu süreçte DİSK Bölge Temsilcisi Cemal Kıral'ın konumunu ayrıntılı biçimde anlatmaktadır:

"*Yürüyüş Dergisi* Yazı İşleri Müdürlüğüne

"ANKARA

"Derginizin 89. sayısında 'DİSK, DİSK'e karşı örgütleniyor' başlıklı yazıda Ağaç-Sen adında bir sendika kurulduğunu ve bu sendikanın kurucularından beşinin Zühtü Can'ın yanında marangoz olarak çalıştığı yazılıyor.

"Olayın aslı şudur: Bundan birkaç ay önce 1971 öncesi Türkiye İşçi Partisi'nde birlikte çalıştığımız ve oradan tanıdığım Cemal Kıral dükkanıma gelerek bir sendika kurmak istediklerini, bu konuda yardımcı olmamı istedi. Ben 'Elbette işçilerin örgütlenmesine yardımcı olurum. Kuracağınız sendika DİSK'e bağlı mı olacak?' diye sordum. 'Elbette DİSK'e bağlı' deyince yapabileceğim yardımın ne olduğunu sordum. 'Birkaç arkadaşın marangoz işçisi olduğuna dair bir imza atar mısın' dedi. Ben de uzattığı kağıdı imzaladım. Olayın aslını derginizden okuyunca şaşırdım. Cemal Kıral eski TİP'li olduğu, mücadele arkadaşım olduğu için DİSK'e karşı bir sendika kuruluşuna bilmeyerek yardımcı olmuş duruma düştüm. Ben işçi sınıfının sendikal birliğini bozmaya çalışan davranışlara kesin olarak karşıyım. DİSK'e karşı kurulan Ağaç-Sen'in kurulmasına yardımcı olmuş durumuna düşmem yukarıda açıkladığım gibi Cemal Kıral'ı eski TİP'li olarak tanımam ve bundan dolayı duyduğum güvendendir.

"Bu tür sahte ve bölücü sendikaların örgütlenmesine hiçbir yardımda kesinlikle bulunmayacak bilinçte olduğumun bilinmesini isterim.

"Saygılarımla,

"Zühtü Can

"Adres: 1250 Sok, 98/2, İZMİR" (*Yürüyüş*, sayı 90, 28.12.1976)

Ağaç-Sen'in Çalışmaları

DİSK'in kuruluşunun 10. yıldönümünde yayımlanan *DİSK Dergisi*'nde, Ağaç-Sen, Beton-İş ve Tüm Tor-İş genel merkezleri imzasıyla aşağıdaki kutlama mesajı yayımlandı:

"SELAM, TÜRKİYE'NİN ONURLU İNSANLARINA,

"SELAM, TÜRKİYE İŞÇİ SINIFINA VE ONUN BİRİCİK SINIF VE KİTLE SENDİKAL ÖRGÜTÜ DİSK'E.

"Para babalarının azgın sömürü ve baskısı giderek yoğunlaşıyor. Kâr, daha fazla kâr diyerek siyasal karargâhları 'Milliyetçi Cephe' aracılığıyla tüm çalışanlara kan kusturan, özgür, barış dolu mutlu günler için savaşım veren yığınlara kan ve barut sunan tekelci sermaye güçleri, artık karşılarında, tüm dünyadaki sınıfdaşları gibi yiğitçe direnen işçi sınıfını buluyor.

"15-16 Haziran'ların yaratıcısı 1 Mayıs'larda, şanlı 16 Eylül'lerde gücünü ve öncülüğünü dosta düşmana kanıtlıyor.

"İşte, Türkiye işçi sınıfının sınıf ve kitle sendikal örgütü DİSK, böylesi zorlu, çetin günlerin, utkan geleneğini sürdüren işçi sınıfının ürünü olarak 30 binlerden, milyonlara doğru gelişiyor, güçleniyor.

"DİSK'in savaşımlarının içinde saf tutan, ondan onur duyan, fakat, henüz DİSK'in içinde yer alamayan bizler, bir an önce DİSK'te bütünleşmenin savaşımını veriyor, onun heyecanını duyuyoruz!

"İşte böylesi düşüncelerle DİSK'in 'Onuncu Savaşım Yılını' kutlar, sıcak dayanışmalarımızı iletiriz!

"YAŞASIN İŞÇİ SINIFININ BİRLİĞİ!

"FAŞİZME GEÇİT VERMEMEK İÇİN TÜM ULUSAL DEMOKRATİK GÜÇLER ELELE!
"141-142'YE HAYIR!
"YAŞASIN DİSK!
"Bağımsız TÜM TOR-İŞ Sendikası G. Merkezi
"Bağımsız BETON-İŞ Sendikası G. Merkezi
"Bağımsız AĞAÇ-SEN Sendikası G. Merkezi" (DİSK Dergisi, sayı 33, Mart 1977;147)

Ağaç-Sen, İzmir'de bir işyerinde bir toplu iş sözleşmesi imzaladı:

"Bağımsız Ağaç-Sen, Ergenç'te sözleşme yaptı.
"İzmir'de kurulu bulunan Ağaç-Sen Sendikası ile Ergenç işyeri işvereni ile yapılan görüşmeler sonucu iki yıllık bir toplu sözleşme imzalanmıştır. İmzalanan sözleşme ile işçilerin ücretlerine birinci yıl 900 lira, ikinci yıl 900 lira zam sağlanmıştır. Ayrıca yılda 45 günlük ikramiye ile 750 lira yakacak parası, 50 lira çocuk zammı ve beher ay için devamlılık halinde bir yevmiye devamlılık primi verilecektir." (*Politika*, 1.3.1977)

Ağaç-Sen, Sitaş Simav Orman Mak.End. ve Tic.A.Ş. işyerinde 194 işçiyle 6.4.1977 günü greve çıktı. Grev, 6.8.1977 tarihinde sona erdi.

Ağaç-Sen Genel Başkanı Fuat Gerçek, Türkiye Komünist Partisi'nin gençlik arasındaki legal örgütlenmesi olan İlerici Gençlik Derneği'nin yayın organı *İlerici Yurtsever Gençlik Dergisi*'ne verdiği demeçte, bu örgütü övüp, gençlerin seçme ve seçilme yaşı konusundaki taleplerini açıkladı:

"Ağaç-Sen Genel Başkanı Fuat Gerçek: 18 Yaşında Seçme, 21 Yaşında Seçilme Hakkı İvedilikle Yasalaşmalıdır.
"İşbirlikçi tekelci burjuvazi, siyasal karargâhı gerici-faşist karması 'Milliyetçi Cephe' aracılığıyla, işçi sınıfına, emekçi halka, İlerici-Yurtsever Gençliğe, yani, insanlığın yüzakı, onuru, anti-faşist, anti-emperyalist güçlere amansız baskı ve şiddet uygulamaktadır.
"MC'nin 'kanlı bilançosu' gözler önündedir: Yüzlerce ölü, binlerce yaralı ve ortalıkta dolaşan cinayet şebekesi MHP ve Ülkü Ocakları'nın 'Milli Silahlı Katilleri'. İşte, böylesi bir ortamda, tekellere, işbirlikçilerine, holdingcilere karşı, işçi sınıfı öncülüğünde yiğitçe savaşım veren tüm ulusal demokratik güçlerin en somut ivedi görevi 'MC'nin YIKILMASI'dır!
"Gerici egemen çevreler, bu şanlı savaşımda yerini alan, işçi sınıfının yolundan yürüyen, 'İlerici-Yurtsever Gençlik'ten korkmaktadırlar. Onlar, yeniden, canlıdan, gençlikten ürkmektedirler. Bunda haklıdırlar da. Çünkü, artık gençleri kendi saflarına çekmeleri olanaksızdır. Çünkü; kapitalizmin, tekellerin gençliğe vereceği hiçbir şey yoktur!
"1977 yılının seçim yılı olmasından ötürü, '18 yaşında seçme ve 21 yaşında seçilme' hakkını elde etme savaşımı çok ivedilik kazanmıştır. Gençliğin bu demokratik istemini kazanması yönünde, Türkiye işçi sınıfının biricik sınıf ve kitle sendikal örgütü DİSK de savaşım vereceğini açıklamıştır. Parlamentodaki ilerici saylavlar da ilerici yurtsever gençliğin bu istemine kulak vermelidirler. Çok ivedilikle de bunun üzerine düşmelidirler. Bunun yasalaşması yolunda tüm güçlerini kullanmalıdırlar. Şuna inancımız tamdır ki, İlerici Yurtsever Gençlik ve ulusal demokratik güçler bu savaşımdan da yüzlerinin akıyla çıkacaklardır. AĞAÇ- SEN, İ.Y.G. Gazetesinin ve Türkiye İlerici Gençliği'nin tek merkezi demokratik kitle örgütü olma yolunda hızlı, emin adımlarla yürüyen İGD'nin bu kampanyasına tüm gücüyle katılmaktadır." (*İlerici Yurtsever Gençlik*, sayı 34, 28.3.1977)

ASİS'in Ağaç-Sen'i Suçlaması

DİSK'e bağlı ASİS Sendikası, yayımladığı *1 Mayıs Gazetesi'*nde Ağaç-Sen'i sert biçimde suçladı:

"İşkolumuzdaki sahte sendikaları tanıyalım: Ağaç-Sen diye bir sendika.
"Ağaç sanayi işkolunda çalışan işçilerin bugün mücadelesi yeni boyutlara ulaşmıştır. 1973 yılından bu yana bu işkolunda çalışan işçiler TÜRK-İŞ'e bağlı sarı Ağaç-İş Sendikası'ndan koparak büyük bir hızla DİSK'e bağlı ASİS Sendikası'na geçmeye başlamışlardır. Ancak patronlar Ağaç-İş Sendikası'nın gittikçe çökmesinden sonra işçileri kandırmak için yeni yollar denemeye başlamışlardır. İşverenler bu konuda en çok işçilerin nasıl bir sendika istediğine dikkat ederler. Bugünkü durumda gittikçe bilinçlenen ağaç işkolundaki işçiler de, diğer işkollarındaki işçiler gibi devrimci bir sendikaya geçmek istemektedirler. Zira işçiler ancak devrimci sendikaların kendi haklarını tam anlamıyla koruyacağını bilmektedirler. İşte işverenler bu gelişmeyi önlemek

ve işçileri kandırabilmek için kendine devrimci süsünü veren sahte sendikalar kurmak yoluna giderler. Ağaç-Sen denilen sendika böyle bir sendikadır.

"İzmir bölgesinde kurulan bu sendika, ağaç işkolu ile hiçbir ilgisi olmayan birkaç kişinin bir araya gelmesiyle kurulmuş, sahte devrimcilik taslayan, işçileri kandırmak için, işçilerin devrimci sendikalara olan özlemlerini ve ihtiyaçlarını patronlar hesabına sömüren bir sendikadır Ağaç-Sen. Bu adamlar İzmir'de böyle sahte yollarla, sahte devrimci görünümle iki işyerinde sözleşme imzalamışlardır. Bu adamlar gazetelere DİSK ilkeleri doğrultusunda çalıştıklarını yazdırmaktadırlar.

"Bu işi tezgahlayanlar devrimci olsalardı, DİSK'e bağlı ağaç işkolunda bir sendika varken, işçileri bölerek patronlara yardım eden ikinci sendikayı kurmazlardı. Kötü olan bir yön de DİSK'in İzmir'de bulunan temsilcisinin bunlarla işbirliği yaparak DİSK'in ilkelerini çiğnemiş olmasıdır. DİSK'in binasında bunlara yer veren, ancak sonradan gelen tepkiyle bu sahtekarları DİSK binasından çıkartmak zorunda kalan İzmir bölge temsilcisi sendikamızca DİSK'e şikayet edilmiş ve ihracı istenmiştir.

"İşçilerin sendikal birliğini bölmek burjuvazinin ekmeğine yağ sürmektir." (ASİS, *1 Mayıs Gazetesi*, Eylül 1977)

DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk'ün Açıklaması

DİSK'in 22-26 Aralık 1977 günleri yapılan 6. Genel Kurulu'nda TKP yandaşları DİSK yönetiminden uzaklaştırıldı. Daha sonra, yönetimlerinde TKP yandaşlarının bulunduğu Maden-İş, Bank-Sen ve Baysen sendikaları, DİSK Onur Kurulu kararıyla bir yıl süreyle DİSK üyeliğinden çıkarıldı. DİSK Onur Kurulu, 15 Mart 1979 günü yaptığı toplantısında, Maden-İş, Bank-Sen ve Baysen sendikalarının 20 Şubat 1979 tarihinden geçerli olmak üzere 1 yıl süreyle DİSK üyeliğinden geçici ihracına karar verdi.

Onur Kurulu kararlarının uygulanmaya konulması sonrasında DİSK içindeki gerginlik ve çatışmalar devam etti. Abdullah Baştürk, 17 Temmuz 1979 günü yaptığı açıklamada Maden-İş, Bank-Sen ve Baysen'in tavrını aşağıdaki biçimde eleştirdi:

"T.Maden-İş, Bank-Sen ve Baysen sendikaları yöneticilerinin (...) DİSK ilkeleriyle hiçbir şekilde bağdaşmayan, grupçu, uzlaşmacı, disiplinsiz tutum ve davranışları, işçi sınıfının sendikal birliğinin DİSK çatısı altında toplanması görevini hiçe saydıklarının ve DİSK'in dışında kendilerince başka yolları denemek istediklerinin kanıtıdır.

"Bütün bunlara rağmen, tabandaki işçilerin özlem ve isteklerini de dile getirdiğime inanarak; T.Maden-İş, Bank-Sen ve Baysen yöneticilerine son bir kez daha sorumluluklarını hatırlatmayı, üyelerinin isteklerine kulak vermeye çağırmayı, DİSK Genel Başkanı olarak tarihi bir görev sayıyorum."

Abdullah Baştürk'ün Maden-İş, Bank-Sen ve Baysen'den istekleri arasında şu talep de yer alıyordu: *"DİSK üyesi sendikaların iç işlerine karışmaktan vazgeçmeleri ve DİSK üyesi sendikalara karşı kurulan Beton-İş, Yeni Ges-İş, Ağaç-Sen, Tüm Has-İş, vb. adlı 'sendikaları' desteklemekten vazgeçtiklerini, DİSK tabanına ve kamuoyuna açıklamaları."* (DİSK, DİSK 7. Genel Kurulu Çalışma Raporu, İstanbul, 1980;541)